

OKÉNKO

D O F A R N O S T I

V Y D Á V Á F A R N O S T S V . V Á C L A V A V L E T O H R A D Ě

Ročník XXVIII

Březen 2019

číslo 3

Blíží se láska k lásce
milují se o sebe se otírají
neštěstí hlásí se o svá
práva:
být nešťastným oporou

Ve větvích sedí ti
pro něž
na zemi není už místo

Něžní a
jemní

Udivená luna
noc udivená také
na ně se dívá

Ivan Martin Jirous

Demokracie není posvátná kráva,
ale každodenní práce.

Karel Kryl

Úvodem

Začali jsme se připravovat na Velikonoční svátky. Vražda Ježíše byla plodem náboženské nesnášenlivosti. Jak to, že ani po ní náboženské války nepřestaly? Přece židé, křesťané i muslimové jsou dědici Abraháma a všichni se hlásíme k Bohu milosrdnému a slitovnému. Bůh nemá žádné nevlastní děti, všechny nás zve ke službě životu a přátelství se všemi lidmi. Nemáme se rozdělovat na My a Oni. Spojí-li se lidé abrahámovských náboženství s ostatními lidmi dobré vůle k budování Pokoje, budeme nepřemožitelnou silou Ducha. Naše církve v mnohém zůstala třet ve feudalismu. Potřebujeme se obrátit ke Kristu. Čtenáři Katolického týdeníku v anketě Dobrá kniha dali nejvíce hlasů knize rozhovorů Josefa Beránka s Ladislavem Heryánem „U božího mlýna“ - blahopřejeme. Držíme palce Slováckům v prezidentských volbách. Připravujeme se na volby do Evropského parlamentu. Vzpomněli jsme 25. výročí zesnutí Karla Kryla. /v

„NEKAMENUJTE PROROKY!“

V církvi máme kromě biskupů a teologů také proroky. Omylem jsou pokládáni za věšce budoucnosti. Kdepak, jde o přítomnost! O ní rokujeme, ale prorokovat - to je jiná věc. Prorokství je aplikace evangelia do konkrétních přítomných poměrů. Je to riskantní; proroci v minulosti špatně skončili, v přítomnosti už ne, díky Bohu: je pryč inkvizice, gestapo i StB. - PROrokuje se o prozíravosti, provázanosti zájmů, o prohnitosti, prolhanosti, prodejnosti, prohnosti, proradnosti, o prohrách. Prorok otvírá oči i srdce k probuzení, pročistění, ba i k protiútku. Prorok nečeká, až situaci zhodnotí za 100 let historik, nese kůži na trh hned.

Znal jsem asi tučet proroků, co již zemřeli: Bouše, Mandl, Zvěřina... Znáám jich tučet dnešních. Byl bych rád, kdybych jim mohl alespoň podržet tašku. *Jan Rybář*

Hospodine, vyslyš každou modlitbu kteréhokoliv z Izraele, který pozná ránu svého srdce a obrátí se k tobě. Vyslyš také každého cizince, který není z Izraele, tvého lidu, vyslyš jej v nebesích, kde přebýváš, a učíš vše, oč k tobě ten cizinec bude volat, aby všechny národy země poznaly tvé jméno a měly úctu k tobě a k tvým pravidlům života.

Srv. 1 Kr 8:38-43

Konverze, k níž nás vyzývá Ježíš, znamená přechod od jedné víry ke druhé nebo z jednoho náboženství na druhé, ale hlubokou vnitřní proměnu. Obrátit bychom se měli vždy jen k Bohu, nikoli k víře, náboženství nebo nějaké osobě. ... Máme se snažit přivádět lidi k Hospodinu, nikoli k sobě samým... Kdyby byly všechny náboženské tradice jednotné v chápání tohoto poslání, zavládl by na světě mír a pokoj. Dokud si však nárokuje právo na konverzi druhých a považujeme svou tradici za výlučnou, zaléváme a pěstujeme v sobě samých semínko násilí - a pokoj skrze nás do světa nepřichází.

z dopisu kamaldulského mnicha, Indie 2009

Mnozí zhřešili z prospěchářství; kdo hledí jen na rozhojnění majetku, bude se tvářit, že nevidí potřebného.

Do spár mezi kameny se vrazí kolík a mezi prodej a koupi se vetře nepoctivost.

Nebude-li se kdo pevně držet úcty k Hospodinu, zmaří svůj život.

Prosívá-li se sítím, zůstává v něm smetí; tak se ukáže špína člověka, když se s ním promluví.

Nechval člověka, dokud s ním nepromluvíš; tak se totiž zkoušejí lidé.

Budeš-li usilovně hledat spravedlnost, dosáhneš jí, oblékneš ji jako čestné roucho.

Sírachovec 27:1-8

LIDSKÉ BRATRSTVÍ

Společné prohlášení papeže Františka a vrchního imáma Al Azhar Ahmeda al Tajiba

Víra vede věřícího k tomu, aby v druhém viděl bratra, kterého třeba podporovat a mít rád. Vírou v Boha, který stvořil veškerenstvo, tvory a všechny lidské bytosti, jež jsou si z Jeho Milosrdenství rovny, je věřící povolán vyjadřovat lidské bratrství, chránit stvoření a veškerenstvo a podporovat každého člověka, zejména slabé a chudé.

Vycházejí z této transcendentní hodnoty, jsme na různých setkáních, prostoupených atmosférou bratrství a přátelství, sdíleli radosti, smutky i problémy současného světa na úrovni vědeckého a technického pokroku, terapeutických výdobytků, digitální éry, massmédií, komunikací; na rovině chudoby, válek a utrpení mnoha bratrů a sester v různých částech světa v důsledku závodů ve zbrojení, sociálních nespravedlností, korupce, nerovností, morálního úpadku, terorismu, diskriminace, extrémismu a z mnoha jiných důvodů.

Z těchto bratrských a upřímných konfrontací, které jsme měli, a ze setkání plných naděje v zářivou budoucnost všech lidí, se zrodil nápad na tento „Dokument o Lidském Bratrství“. Byl upřímně a seriózně promyšlen, aby byl společným prohlášením naší dobré a poctivé vůle, vybídnul všechny lidi, nosící v srdci víru v Boha a víru v lidské bratrství, ke sjednocení a společnému nasazení a stal se průvodcem nových generací směrem ke kultuře vzájemné úcty, v porozumění veliké božské milosti, která všechny lidské bytosti sbírá.

Ve jménu Boha, který stvořil všechny lidské bytosti rovnými co do práv, povinností a důstojnosti a povolal je, aby žili spolu jako bratři, naplnili zemi a rozšířili na ní hodnoty dobra, lásky a pokoje.

Ve jménu nevinné lidské duše, které Bůh zakázal zabít, když řekl, že kdokoli zabije člověka, jako by zabil lidstvo, a kdokoli by jej zachránil, jako by zachránil celé lidstvo.

Ve jménu chudých, bédných a marginalizovaných, jimž, jak nakázal Bůh, je třeba pomáhat, což je povinnost, která platí pro všechny a zejména pro každého, kdo je majetný a zámožný.

Ve jménu sirotků, vdov, lidí uprchlých a vyhnaných ze svých příbytků a svojí vlasti, všech obětí válek, pronásledování a nespravedlností, slabých a těch, kdo žijí ve strachu, válečných zajatců a těch, kdo jsou kdekoli na světě mučeni, bez jakýchkoli rozdílů.

Ve jménu národů, které ztratily bezpečí, mír a vzájemné soužití, staly se obětmi zmaru, zkázy a válek.

Ve jménu „lidského bratrství“, které zahrnuje, sjednocuje a činí rovnými všechny lidi.

Ve jménu tohoto bratrství drásaného politikami integralismu a rozdělování, systémy bezuzdného zisku a záštiplnými ideologickými tendencemi, jež manipulují činy i osudy lidí.

Ve jménu svobody, kterou Bůh daroval všem lidským bytostem, jež stvořil svobodnými a svobodou je vyznamenal.

Ve jménu spravedlnosti a milosrdenství, jež jsou základem prosperity a stěžejemi víry.

Ve jménu všech lidí dobré vůle, přítomných v každém koutu země.

Ve jménu Boha a toho všeho prohlašuje Al Azhar al Šarif s muslimy Východu a Západu a katolická církev s katolíky Východu a Západu, že přijímají kulturu dialogu jako cestu, spolupráci jako chování a vzájemné poznání jako metodu a kritérium.

My – věřící v Boha, v závěrečné setkání s Ním a v Jeho Soud – vycházejí ze svojí náboženské a mravní odpovědnosti a prostřednictvím tohoto dokumentu, žádáme od sebe a světových leaderů, tvůrců mezinárodní politiky a světové ekonomiky, aby se přičinili o rozšíření kultury tolerance, soužití a pokoje a co nejdříve zasáhli, zastavili prolévání nevinné krve a učinili přítrž válkám, konfliktům, poškozování životního prostředí a kulturního a morálního úpadku, který prožívá nynější svět.

Obracíme se k intelektuálům, filosofům, náboženským činitelům, umělcům, pracovníkům médií a kultury ve všech částech světa, aby znovu objevili hodnoty pokoje, spravedlnosti, dobra, krásy, lidského bratrství a společného soužití, potvrdili tak důležitost těchto hodnot jakožto kotvy spásy pro všechny a snažili se je všude rozšířit.

Toto Prohlášení, které vychází z hluboké reflexe současné reality, oceňuje její úspěchy a prožívá její bolesti, pohromy a kalamity, pevně věří, že mezi nejdůležitějšími příčinami krize moderního světa je spící lidské svědomí a vzdálení se náboženským hodnotám, jakož i nadvláda individualismu a materialistických filosofii, které zbožšťují člověka a kladou světské a materiální hodnoty na místo nejvyšších a transcendentních principů.

My, ačkoli uznáváme pozitivní kroky, které naše moderní civilizace učinila na poli vědy, technologie, medicíny, průmyslu a blahobytu zejména v rozvinutých zemích, zdůrazňujeme, že spolu s tímto obrovským a cenným historickým pokrokem, dochází k etickému úpadku, který podmiňuje mezinárodní aktivi-

ty, a k oslabení duchovních hodnot a smyslu pro zodpovědnost. To všechno přispívá k šíření všeobecného pocitu frustrace, osamocení a beznaděje, mnohé vrhá do víru buď ateistického a agnostického extrémismu nebo náboženského integralismu, slepého extrémismu i fundamentalismu a jíní se poddávají formám závislosti a individuální i kolektivní sebedestrukcí.

Dějiny potvrzují, že náboženský a národní extrémismus a intolerance vedly ve světě – jak na Západě, tak na Východě – ke vzniku něčeho, co by bylo možno nazvat signály „rozkouskované třetí světové války“, signály, které v různých částech světa a za tragických okolností začaly ukazovat svoji krutou tvář; situace, u nichž není přesně známo kolik obětí, vdov a sirotků vyprodukovaly. Kromě toho existují další oblasti, které se chystají stát dějištěm nových konfliktů, rodí ohniska napětí a hromadí zbraně a munice, za okolností světa ovládaného nejistotou, zklamáním a strachem z budoucnosti a kontrolovaného krátkozrakými ekonomickými zájmy.

Tvrdíme také, že silné politické krize, nespravedlnost a nedostatek rovné distribuce přírodních zdrojů, z nichž těží pouze menšina bohatých na úkor většiny národů planety, byly a nadále jsou příčinou enormního množství nemocných, nuzných a mrtvých, vyvolávají vleklé krize, jejichž oběťmi jsou různé země navzdory přírodnímu bohatství a zdroji mladých generací, jimiž oplývají. Vůči těmto krizím, které způsobují smrt milionům dětí, z nichž se v důsledku chudoby a hladu staly lidské kostry, kraluje nepřijatelné mezinárodní mlčení.

V této souvislosti je zřejmé, jak podstatná je rodina jakožto základní buňka společnosti a lidstva, která přivádí na svět děti, živí je, vychovává a poskytuje jim solidní morálku a rodinnou ochranu. Napadání instituce rodiny, znevažování nebo pochybování o důležitosti její role, je zlo, které je v naší době jedním z nejnebezpečnějších.

Dosvědčujeme také důležitost probuzení náboženského citění a nezbytnost jeho reanimace v srdcích nových generací pomocí zdravé výchovy a přílnutí k morálnímu hodnotám a správnému náboženskému učení, aby se tak čelilo individualistickým, sobeckým a konfliktním tendencím, slepému radikalismu a extrémismu ve všech jeho formách a projevech.

Prvním a nejdůležitějším cílem náboženství je důvěřovat Bohu, ctít Jej a volat všechny lidi, aby poznali, že veškerenstvo závisí na Bohu, který je Stvořitelem, jenž nás utvořil Svojí božskou Moudrostí, udělil a světil nám do péče dar života. Nikdo nemá právo tento dar odejmout, ohrožovat či manipulovat podle své libosti, ba dokonce mají všichni tento dar života chránit od jeho početí až k přirozenému skonu. Odsuzujeme proto veškeré činy,

kteří ohrožují život jako genocidy, teroristické skutky, násilné přemísťování, obchod s lidskými orgány, umělé potrat a eutanázie a takovou politiku, která to podporuje.

Dále – pevně – prohlašujeme, že náboženství nikdy nenavádějí k válce, nepodněcují nenávisť, zášť a extrémismus a nevyžívají k násilí či krveprolití. Tyto pohromy jsou výsledkem úchylnosti náboženských nauk, politického zneužívání náboženství a také interpretací nábožensky zaměřených lidí, kteří v určitých dějinných úsecích zneužili vlivu náboženského citění na srdce lidí, aby je přiměli k jednání, jež nemá co do činění s náboženskou pravdou, za účelem realizovat světské a krátkozraké politické a ekonomické cíle. Proto žádáme, aby všichni přestali zacházet s náboženstvími účelově a rozněcovat tak nenávisť, násilí, extrémismus a slepý fanatismus a neužívali už Boží jméno k ospravedlňování vražedných skutků, vyhnanství, terorismu a útlatku. Žádáme o to na základě naší společné víry v Boha, který nestvořil lidi proto, aby se mezi sebou zabíjeli nebo svářili, ba ani proto, aby byli mučeni či ponižováni ve svém životě a své existenci. Všemohoucí Bůh totiž nepotřebuje být někým bráněn a nechce, aby Jeho jméno bylo užíváno k terorizování lidí.

Tento dokument ve shodě s předchozími Mezinárodními dokumenty, které zdůraznily významnou roli náboženských vyznání pro budování světového míru, potvrzuje následující:

- Silné přesvědčení, že pravé náboženské nauky vybízejí k zakotvení v hodnotách míru, k podpoře hodnot vzájemného poznání, lidského bratrství a společného soužití, k opětovnému nastolení moudrosti, spravedlnosti a lásky a k probuzení náboženského citění mezi mladými lidmi s cílem bránit nové generace před nadvládou materialistického smýšlení a před nebezpečím chamtivé politiky bezuzdného zisku a lhovosti, založené na zákonu síly a nikoli na síle zákona.

- Svoboda je právem každého člověka: každý má svobodu vyznání, myšlení, vyjadřování a jednání. Pluralismus i rozdílnost náboženství, barvy pleti, pohlaví, rasy a jazyka jsou výrazem moudrosti božské vůle, s níž Bůh stvořil lidské bytosti. Tato božská Moudrost je počátkem, z něhož je odvozeno právo na svobodu vyznání a svobodu být odlišní. Proto je odsouzeníhodné nutit lidi k přijetí určitého náboženství nebo určité kultury, jakož i vnucovat civilizační styl, který druzí nepřijímají.

- Spravedlnost založená na milosrdenství je cesta, kterou je třeba se ubírat, aby se dosáhlo důstojného života, na které má právo každá lidská bytost.

- Dialog, porozumění, šíření kultury tolerance a akceptace druhého a soužití mezi lidskými bytostmi by značně přispělo k redukci mnoha ekonomických, sociálních, politických a ekologických problémů, které tíží velkou část lidského rodu.

- Dialog mezi věřícími znamená setkávat se

v rozsáhlém prostoru společných duchovních, lidských a sociálních hodnot a prodloužit toto setkávání šířením těch nejvyšších morálních ctností, podněcovaných náboženstvími; znamená to také vyhnout se neúčinným diskusím.

- Ochrana míst náboženského kultu – chrámů, kostelů a mešit – je povinností zaručovanou náboženstvími, lidskými hodnotami, zákony a mezinárodními konvencemi. Každý pokus o útok proti místům kultu nebo vyhrožování atentátem, explozemi či demolicemi je úchylností od náboženských nauk, jakož i zřejmým pošlapáním mezinárodního práva.

- Zavrhnutíhodný terorismus, ohrožující bezpečnost lidí jak na Východě, tak na Západě, na Severu i na Jihu, a šířící paniku, teror a pesimismus, není způsoben náboženstvím, kterým teroristé manipulují, nýbrž nahromaděnými, pomýlenými interpretacemi náboženských textů, politikou hladovění, chudnutí, nespravedlnosti, útisku a arogance; proto je nezbytné přestat podporovat teroristická hnutí dodávkami peněz, zbraní, plánů a ospravedlňováním, jakož i mediálním krytím, a považovat toto všechno za mezinárodní zločiny, jež ohrožují bezpečnost a světový mír. Takovýto terorismus je třeba odsoudit ve všech jeho formách a projevech.

- Pojem občanství se zakládá na rovnosti práv a povinností, pod jejíž záštitou se všichni těší spravedlnosti. Proto je nezbytné zasadit se v našich společnostech o zavedení pojmu plného občanství a odmítnout diskriminační užívání termínu menšiny, který s sebou nese zárodky izolace a podřadného postavení, připravuje terén pro nevraživost a nesvornost a odnímá některým občanům výdobytky náboženských a občanských právních, že je diskriminuje.

- Vztah mezi Západem a Východem, který je neodiskutovatelně nezbytný, nemůže být nahrazen, ani přehlížen, aby se oba mohly vzájemně obohacovat civilizovaností toho druhého, vzájemnou výměnou a dialogem kultur. Západ by mohl v civilizaci Východu nalézt protilek na některé svoje duchovní a náboženské choroby způsobené nadvládou materialismu. A Východ by mohl v civilizaci Západu najít mnoho prvků, které by mu mohly pomoci oprostít se od slabosti, rozdělení, konfliktu i vědeckého, technického a kulturního úpadku. Je důležité věnovat pozornost náboženským, kulturním a historickým rozdílům, které jsou podstatnou složkou ve formaci osobnosti, kultury a civilizace Východu; je důležité upevnit všeobecná a společná lidská práva a tak přispět k zaručení důstojného života všech lidí na Východě i na Západě, vyhýbaje se aplikování politiky dvojího metru.

- Je neodmyslitelné nutné uznat právo ženy na vzdělání, práci a výkon jejích politických práv. Kromě toho je třeba zasadit se o její vysvobození z historických a sociálních tlaků, které odporují principům její víry a její důstojnosti. Je nezbytné ji také chránit před sexuálním vykořisťováním a před jednáním,

kteří s ní zachází jako se zbožím či prostředkem rozkoše či ekonomického zisku. Proto je nutné přestat se všemi nelidskými praktikami a nekultivovanými zvyky, které ponižují důstojnost žen, a snažit se změnit zákony, jež brání ženám plně uplatňovat jejich vlastní práva.

- Ochrana základních práv dětí na růst v rodinném prostředí, na výživu a péči je povinnost rodiny i společnosti. Tato práva musejí být zaručena a chráněna, aby nechyběla a nebyla upírána žádnému dítěti nikde na světě. Rovněž je důležité být ostražití před riziky, jimž jsou děti vystaveny zejména v digitálním prostředí, a považovat za zločin obchodování s jejich nevinností i jakékoli zneužití jejich dětství.

- Ochrana práv starých, slabých, postižených a utiskovaných lidí je náboženským a sociálním požadavkem a má být zaručena a ošetřena rigorózní legislativou i aplikací příslušných mezinárodních konvencí.

Za tím účelem katolická církev a al Azhar touto vzájemnou spoluprací oznamují a slibují, že budou předávat tento dokument představitelům, vlivným leaderům, náboženským osobnostem celého světa, kompetentním regionálním a mezinárodním organizacím, občanské společnosti, náboženským institucím a myslitelům; a usilovat o šíření principů této Deklarace na všech regionálních i mezinárodních úrovních ve snaze pobídnout k jejich uplatnění v politice, rozhodnutích, legislativních textech, studijních programech a v komunikaci.

Al Azhar a katolická církev požadují, aby se tento dokument stal předmětem studia a reflexe ve všech školách, univerzitách a vzdělávacích a výchovných institucích s cílem přispět k utváření nových generací, přinášejících dobro a pokoj a bránících všude právo utiskovaných a posledních.

Závěrem doufáme, že tato Deklarace bude pozváním ke smíření a bratrství mezi všemi věřícími, ba i mezi věřícími a nevěřícími, a mezi všemi lidmi dobré vůle; bude výzvou každému živému svědomí, odporující scestnému násilí a slepému extrémismu; výzvou tomu, kdo si váží hodnot tolerance a bratrství, nesených a podporovaných náboženstvími; bude svědectvím velikosti víry v Boha, který sjednocuje rozdělená srdce a pozvedá lidského ducha; bude symbolem objetí Východu a Západu, Severu a Jihu a všech, kdo věří, že Bůh nás stvořil, abychom se poznali, spolupracovali mezi sebou a žili jako bratři, kteří se mají rádi.

V to doufáme a snažíme se uskutečňovat za účelem dosažení všeobecného pokoje, z něhož se v tomto životě budou těšit všichni lidé.

*Římský biskup
František*

*Vrchní imám z al Azhar
Amhed al Tajib*

Abú Dhábí, 4. února 2019

ZAPOMENUTÁ LIDSKOST

Před půlstoletím moudří biskupové svaté paměti oslabili útok na katolické ložnice. Všechny farní úřady v ČSR tehdy obdržely jejich směrnice k encyklice „Humanae vitae“. V archivech se dají nalézt v plném znění. Uvádíme jen excerpta z originálu.

/Jan Rybář

Pastorační směrnice k encyklice HV

...chceme poskytnout orientační pokyny, aby pastorační praxe byla odpovědná i moudrá, aby na jedné straně neslevovala ze skutečných Božích požadavků a na druhé straně neukládala neúnosná břemena (Lk 11:46). ...Jsme si vědomi, že bádání v různých vědních oborech, které mají nějaký vztah k problémům manželského života, pokračuje ... a že řada teoretických i praktických otázek zde ještě čeká na odpověď. ...V manželské problematice bývá vnějšímu pozorovateli velmi těžké zvážit všechny složky spletité situace, odůvodňující zamezení početí a volbu metody. ...Proto kněz má pomáhat radou ... Tím má připravit manžely co nejlépe pro jejich osobní rozhodnutí. Nesprávné by bylo nahrazovat jejich svědomí vlastními názory, předkládanými jako Boží vůli. Je třeba pamatovat na odpovědnost za případné špatné následky nebo neprávem vyžadované oběti. ...v moderní odosobněné společnosti je potřeba intimního sblížení nepoměrně větší a že chlad ve vlastním manželství zvěštuje nebezpečí nevěry. ...Penitenta, který se z nevědomosti dopouští vážného přestupku Božího zákona, zpovědník poučí jen při praktické jistotě, že tím z materiálního hříšníka neudělá formálního. Řídí-li se penitent některým jiným vážným názorem na aplikaci encykliky, než zastává zpovědník, nemusí to být důvodem pro odepření absolutione. Umělý potrat

a prostředky, které potrat působí, nelze nikdy považovat za přípustný způsob regulace porodnosti. ... těžké úkoly vznikají, když kněz z nedostatku citlivosti vůči lidským bolestem nebo z úzkostlivosti aplikuje mravní normu tvrdě a bez potřebné moudrosti.

Stejně řešení různých případů by mohlo být křivdou. Aby kněz dostal své povinnosti, musí zaujmout přiměřeně různý postoj k různým druhům penitentů. Ti se odlišují jak poznáním a stupněm uvědomění, tak vnitřní i vnější situací; žádný z těchto faktorů nemohou ani kněz ani manželé opomenout. ... Každý jednotlivý případ se ovšem musí řešit zcela individuálně podle psychologické a morální dispozice penitenta.

A/ Manželé se vyhýbají dětem z důvodů výhradně sobeckých. Je to velmi vážné přestoupení Božího zákona. ...

B/ Manželé mravně opravdoví, kteří se snaží žít podle učení církve, avšak nedovedou se vždy vyhnout provinění proti nauce o přirozené regulaci početí. Jestliže zhrěšili z pouhé lidské slabosti, není důvod u nich předpokládat těžký hřích. Moudrý zpovědník jim poradí, aby po vzbuzení lítosti přistupovali ke Stolu Páně. ... Když se manželé osvobodí od neodůvodněných deprimujících pocitů, mohou úspěšněji usilovat o mravní ideál bojem o vnitřní sílu modlitbou a svátostmi.

C/ Manželé uznávají celou nauku encykliky, ale ocitli se ve sporu povinností. Zachovávání encykliky ve všech bodech by bylo možné jen za cenu porušení jiné vážné morální povinnosti vůči sobě, manželskému svazku, dětem a pod. Jestliže se tito manželé po odborné poradě, po svědomité úvaze a modlitbě rozhodnou pro jiný prostředek zabraňující početí, který vidí jako východisko ze své svízelné situace, nemusejí se znepokojovali, když jednají podle svých sil

a možností.

D/ Manželé jsou přesvědčeni, že nemohou přijmout všechny body encykliky a řídit se jimi ve svém manželství. Kněz manžely poučí o závažnosti důvodů encykliky a povede je k tomu, aby zachovávali uctivý postoj k magisteriu církve, nevnášeli zbytečný nepokoj mezi ostatní věřící a neuzavírali se další snaze o správnější poznání. Jestliže zpovědník vidí u penitenta dobrou vůli, nemá důvod odepřít rozhrěšení.

E/ Druhý manžel používá nedovoleného prostředku např. proto, že má na něj odchýlený názor. Zde je třeba vyjít ze vzájemného respektování názorů. Svědomitý manžel má žádat, aby nebylo používáno prostředků, které zabíjejí už vzniklý život. Na druhé straně není povinen odírat manželské soužití při jiných způsobech antikoncepce, jestliže se mu nepodaří dosáhnout názorového souladu. Při působení na partnera musí postupovat s takovou láskou a moudrostí, aby mu nezatarasil cestu k lepšímu poznání, a zejména aby neohrozil jednotu nebo i existenci manželského svazku.

Speciální problematiku, o níž pojednávají tyto směrnice, je třeba vidět v souvislosti se současnou krizí lidských vztahů, zvláště v manželství. Nezapomínejme, že skutečného křesťanského manželského ideálu je možno jen vírou v Ježíše Krista a milostí Ducha svatého. ...

*Dr. Karel Skoupý, biskup brněnský
Dr. Štěpán Trochta, biskup litoměřický
Dr. František Tomásek, biskup-apoštolský
administrátor pražský
Dr. Josef Hlouch, biskup českobudějovický*

Olomouc 28. 6. 1971

SKANDÁL (BLÁZNOVSTVÍ?) KŘÍŽE

Srpnové číslo časopisu *Stimmen der Zeit* uvádí toto pozoruhodné zamyšlení Klause Mertese, ředitele jezuitské školy v St. Blasien, který tam před časem „otevřel pedofilní kauzu“ a od té doby se objevuje v médiích.

Autorem prvního výkladu křesťanského náboženství v čínském jazyce je jezuita a misionář Matteo Ricci (1552–1610). Předcházelo mu dlouholeté a náročné studium čínské kultury, ve které žil. Velmi pozoruhodný rys jeho textu spočívá v zamlčení Ježíšovy smrti na kříži; zřejmě byl přesvědčen, že Číňané nejsou schopni toto bláznovství (1K 1,23) tak rychle strávit. Jezuitská misijní zásada akomodace spočívala na jedné straně v úctě k jiné, cizí kultuře, a na straně druhé v opatrné, nenásilné vlastní misijní nabídce. Respektování čínské kultury se týkalo konfuciánské obřadní úctě k předkům, nenásilná nabídka křesťanství v první fázi zamlčela „to hlavní“, totiž Ježíše Krista jako Krista ukřižovaného (1K 2,2) v naději, že tím bude umožněno jeho

pozdější přijetí.

Misionáře jiných řeholí tento postup pobuřoval; sami novokřtěncům ukládali jasné odmítnutí tradičních čínských obřadů i pojetí božství. Kristovým křížem demonstrativně projevovali svůj postoj a jezuitskou metodu odmítali jako scestnou, nevedoucí k vytouženému cíli a snad i nepoctivou a záluďnou, jak to dodnes zaznívá v antijeziuitských klišé. Dnes už víme, jak to vše dopadlo: vnitrocírkevní opozice se prosadila a znamenala zákaz této metody. Čínský císař (Jongžeň) následně křesťanství v Číně zakázal a křesťany začal pronásledovat. Dnešní čínský katolicismus staví spíše na tehdy zakázané akomodaci tradici, a to přes současné vnitrocírkevní spory o její vhodnost.

Opatrné hlásání kříže má ve skutečnosti v křesťanských misích dlouhou tradici. Už Pavel, když kázal Řekům na athénské Areopágu (Sk 17,22), o kříži nemluvil – na rozdíl od apoštolů na chrámové hoře v Jeruzalémě, jejichž ústředním motivem byl konfrontační poukaz na Toho, „kterého vy jste ukřižovali“ (Sk 4,10). K řeckým filozofům, neobezná-

meným se židovskou náboženskou kulturou, se muselo zřejmě mluvit jinak, než k „vlastnímu“ publiku, odchovanému Mojžíšovým zákonem. Tak i Pavel hlásal „Mesiáše ukřižovaného“ (1K 1,23), když se obracel na členy křesťanského společenství. Musíme tedy uvážit, koho oslovujeme a čemu je schopen porozumět.

I sám Ježíš zakazuje cestou do Jeruzaléma učedníkům mluvit o Mesiášově tajemství, spočívajícím právě v jeho ukřižování. Je to tvrdá řeč, příliš překvapující, odcizující. Nelze ji jednoduše, bez přípravy vytrubovat do nepřipravených myslí. Adresáti musí na ni být nejdříve postupně a opatrně připravováni. Jinak toto poselství vůbec „neuslyší“ a zůstanou vůči němu v apriorním odporu: kříž pro ně zůstane pohoršením.

A dnes? V našich zeměpisných šířkách a délkách je kříž buď banalizovaný v talkshow spolu s kippou a burkou jako pouhé označení příslušnosti k náboženskému vyznání, např. v debatách o negativní a pozitivní náboženské svobodě v sekulárním politickém společenství, nebo je bojovně instrumentalizo-

GLOSÝ KARLA KRYLA

Dějiny své doby žije a tvoří každý z nás. Sám za sebe – a za své děti. (1991)

Dospělost – to je vyžadování práv – a převzetí povinností. A hlavně – vědomí historických souvislostí. (1992)

Zvykli jsme si podvádět jiné – a podvádět sami sebe. Neodevzdat řádnou práci; snad nejdříve z úmyslu nepodpořit vládnoucí bezpráví. Nechtěně jsme se ale odnaučili práci řádné. Zvyk je železná košile. Posléze zakorenila rakovina zvyku v úrodné půdě naší zavišlosti. Má-li soused kozu, nechť jí mít také, ale snažit se o to, aby mu jeho koza chcipla. (1992)

Sametem se dá krásně škrtit a dusit. A do sametu se koneckonců balily státní hlavy. Já nenavrhuji, aby se stínaly hlavy. Tady ale jako by nebyl nikdo vinen zradou, stavem této země. Lidé vidí bývalého tajemníka, jak si hovoří dál, momentálně coby podnikatel. Jak chcete, aby vyrostla nová, lepší generace, když se každý může přesvědčit, že se vyplácí lumpárna, a ne poctivost. Žádné přikázání není svaté, morálka je přežitek. (1993)

Ó, jak tragicky se mýlí ti, kdo se obávají zmrtvýchvstání bolševika s hvězdou na čepici! Bolševik už dávno nelpí na partajní knížce. Sedí dnes v správné radě nebo na jiné klíčové pozici. A nesedí-li ve vládě nebo v parlamentu, je nepochybně zaměstnán uplácením poslanců. (1992)

Co vede člověka, který se konečně domohl svých svobod, k tomu, aby je odložil, opovrhl jimi, spláchl do jímky? A to ne po letech marné námahy, vyčerpán mnohdy zbytečně

ván v boji Západu s „islamizací“. V žádném z obou případů se však neprojevuje jako „skandál“ nebo „bláznovství“, které Pavel, Matteo Ricci a další uměli rozpoznat a cítit.

Tento cit bychom dnes měli znovu získat, chystáme-li se v naší situaci plnit svěřený úkol evangelizace. Co vlastně činí kříž tak odpudivým? Proč by se nemohlo křesťanství stát tím, čím je, kdyby Ježíš nezemřel na kříži, ale skonal po naplněném životě jako starý muž v posteli? Jak chápat paradox bezmoci a moci, trnů a koruny? Proč vůbec byl Ježíš ukřížován? Jak přijal tuto smrt – a proč spočívá v kříži naděje světa, který vlastní silou nedovede vykročit ze zóny smrti? A konečně: co s tím vším má společného Bůh?

Na tyto otázky křesťanská teologie vždy hledala odpovědi – a také je nalézala. Přesto ale nikdy nedošla k definitivnímu výsledku, a i to je součástí bláznovství kříže. Na to nás ostatně dnes upozorňují ti, kdo berou kříž vážně a proto jej odmítají – nejen ke křesťanství se kriticky stavějící Nietzscheho epigoni, ale také muslimové: „Ke kříži mám zásadně odmítavý vztah... není to výčitka, ale

vypadajícím snažením, unaven intrikami, pomluvami, výslechy a snad ještě hůře. Bez pokusu o čin, vzdát se činu. (1992)

Klausovo „Peníze nesmrdí“ umožnilo transformaci bolševického majetku, nakradeného za čtyřicet let – do nového kapitalistického vlastnictví. Staronové struktury dnes prakticky ovládly hospodářství, závist a nenávisť, pěstované po desetiletí, pak tento trend podpořily – a vlastně z něho mají prospěch. Jsme na cestě nikoli k demokracii západního typu, ale ke kapitalismu devatenáctého století. (1992)

Politikům se nevěří, politikové se kontrolují. Věří se v Boha, věří se v přírodu, věří se v krásu, věří se v myšlenku, ideu. V politika se nevěří, a kdo v něho věří, je idiot! (1992)

Demokracie je nesmyslný systém ve chvíli, když není občan. Demokracie pro poddané je na prd. (1993)

Dokud se lidé nezačnete, nebo nezačneme, tyhle lidi, kteří jsou nahoře, které jsme si tam dosadili, zvat k odpovědnosti, tak se nezmění nic. Oni nejsou páni, oni jsou sluhové jeden za druhým. (1991)

Doporučil bych novinářům, aby nedali pokoj, tázali se, nenechali se uplatit a zveřejňovali – kdo je třeba tenhle pán, co kradl a nevrátil. Neodčinil svůj hřích, neprojevil lítost, naopak – je zpupný a vládne shora. Doporučil bych lidem, aby jenom nečekali, až jim nějaký pán hodí kost ze stolu, na které bude o trošku víc masa. Chtějí-li mít demokracii, je to nepohodlné: vyžaduje to totiž angažovaného občana! Demokracie není posvátná kráva, ale každodenní kontrola. (1994)

Samozřejmě – především je třeba bát se nadvlády jedné strany. Obávám se ovšem i ne-

odmítám jej pro to, co znamená“, říká David Kermani ve své meditaci o Ukřížování G. Renziho. Takový přístup je podnětný; říkám to s úctou, protože burcuje křesťany k tomu, aby brali kříž vážně nebo aspoň si ověřili vlastní přístup k závažnosti skandálu kříže v jejich životě. Cítí ještě jeho osten? To je totiž nezanebatelný předpoklad úspěšné evangelizace našeho světa. Něha a pohoršení patří neoddelitelně k podstatě křesťanské víry.

Petr Kolář SJ, Univerzum 3/2018

svornosti. Bojím se neschopnosti kompromisu jedné strany s druhou, neschopnosti koalice, která je základem demokracie. (1990)

Češi říkají o Němcích, že mají málo fantazie. Já bych někdy dal přednost méně fantazii a více pořádku. Německo je fungujícím právním státem, kde se mohu spolehnout, že autobus pojeďde, člověk, s nímž mám domluvenou schůzku, přijde. A budu-li se soudit se státem, mám šanci vyhrát. (1994)

Mám co dělat s rozvojovou společností, kde čas nehraje roli, kde se plýtvá, aby se pak šetřilo, případně kradlo. (1994)

Doufal jsem, že český, moravský, slezský nebo slovenský občan občanem dokáže být. Že si dokáže poradit s demokracií. On je to mizernej systém. Člověk musí být v neustálém pohybu a pořád kontrolovat. Domnívat se, že to znamená jen hodit něco do urny, to je málo. (1994)

Seděl jsem v jedné vesnické hospodě a přitočil se tam ke mně takový mudrlant. „Tak co, pane Kryl,“ povídá, „víte, jaký byli komunisti? Rudý, nebo červený?“ Povídám, že nevim. „Zlatý byli, pane Kryl, zlatý...“ Když mi po čtyřech a půl letech řekne takovou větu prostý občan a já si jako premiér nedám špa-gát, nejsem normální. (1994)

Když bylo řečeno, že všichni jsme vinni, když zlo nebylo aspoň pojmenováno, neřku-li potrestáno, a když bylo konstatováno, že žádné peníze nesmrdí, nemohu očekávat jakékoli vzepnutí ducha. Nebylo také včas ani dostatečně vyjádřeno zadostiučinění lidem, kteří byli připraveni o důstojnost, o čest a o existenci. Naproti tomu bylo umožněno zločincům, aby se za nakradené peníze oficiálně stali podnikateli. (1993)

Jestli není kus estébáka v každém z nás: sebrat sousedovi zahrádku, abych měl větší, nikoli abych si tu svou udělal větší – to je jeden z mnoha každodenních podrazů všedního života. A Státní bezpečnost s tímhle promyšleně kalkulovala. Je to pavouk a rakovina téhle společnosti. Paralelní struktura k neexistujícímu právnímu řádu, jež vybuchla do zrušných novotvarů. A princip jejího nebezpečí nadále existuje, neboť špatně kontrolovaná moc jakékoli strany, náboženství, společenské organizace nebo instituce – právě proto, že ji dělají lidé –, má sklon, jako člověk sám, k nekontrolovatelnosti a jejímu zneužití. (1990)

Jestli jste mě zklamali? Nene, já sám jsem se klamal. Sám sebe jsem klamal, domnívaje se, že v člověcích v tomto státě (a pro mě je to pořád ještě jeden stát) je větší snaha vybrednout z gubernizace. (1993)

Deník N.

AKTUALITY

BESEDY SE SNOUBENCI A NOVOMANŽELY

(nejen pro pokřtěné)
každou neděli v 17. hod. na faře.

Česká křesťan. akademie zve na přednášky

do evangelického kostela na 19 hodin:

- 22.3. **MUDr. Tomáše Soukupa**
„Vliv výživy na život člověka“
(Souvisí výživa s duchovním životem?
Co vše má vliv na regeneraci organismu?)
- 26.4. **PhDr. Jiřiny Šiklové**
„Rovnoprávnost žen a mužů, gender“.
- 3.3. **Misijní karneval**
- 6.3. **Popelční středa**
- 7.3. **Světový den modliteb** - bohoslužba
v evangelickém kostele
- 26.3. **Další setkání rodičů dětí**, které letos
poprvé přijmou pozvání k Večeři Páně
- ve 20 hodin na faře.
- 30.3. **Duchovní obnova před
Velikonocemi** 9.30 - 12 hod.

Víkend rodin letos uspořádáme v klášteře na Hedeči v Králíkách ve dnech 24.-26. května Cenu stanovíme po domluvě s přihlášenými. Stravování je možné zajistit v poutním domě nebo si můžeme vařit sami. V tomto termínu se zároveň konají volby do Evropského parlamentu. Bude možnost volit i v místě pobytu – jen si každý potřebuje obstarat volební průkaz,

Zájemci o víkend rodin, hlase se u Jany Skalické do konce března na adrese:

janaskal@seznam.cz

Prátele Boha krtem přijali

17.2. Karolína Valentová

Ke vzkříšení jsme vyprovodili

6.2.	Josefa Faltuse	78 let
11.2.	Jiřího Moravce	86 let
12.2.	Růženu Voborníkovou	64 let
14.2.	Zdeňka Šafáře	86 let
1.3.	Františka Richtra	73 let

VÝSTAVA O ADOPCI NA DÁLKU

V kostelích naší farnosti uvidíme putovní výstavu o indických dětech, které - i z našich příspěvků - mohou studovat.

V neděli 7. 4. bude výstava k vidění v Lukavicích 14.4. v Mistrovicích, 28. 4. na Orlici. V letohradském zámku od 15. do 20. dubna. V kostele sv. Václava od 21. - 27. dubna. Diecézní charita Hradec Králové touto cestou prezentuje výsledky projektu Adopce na

BŘEZEN VE STREETU

Taušlova 714, Letohrad, tel. 731 420 344

Facebook: NZDM Street-Letohrad

4. - 5. 3. VÝROBA PŘÁNÍČEK

Mezinárodní den žen se blíží a ty by si chtěly udělat radost své mamce, kamarádce nebo přítelkyni? Přijď za námi do klubu si vyrobíš přáníčko pro tento výjimečný den.

6. - 8. 3. ZAVŘENO

11. 3. SPOLEČNÉ PEČENÍ

Chtěl/a bys vyzkoušet něco nového nebo Tě pečeni prostě baví? Přijď za námi do klubu vyzkoušet domácí jablčný závin.

14. 3. NZDM STREET MÁ TALENT

Umiš tančit, zpívat, kouzlit nebo něco jiného, co bys rád/a předvedl/a ostatním. Nyní máš skvělou příležitost předvést, co v tobě je.

21. 3. FILMOVÁNÍ:

BATTLE OF THE YEAR

Dnes se na klubu bude promítat!! Přijď se nechat inspirovat na páteční hodinu breakdance.

22. 3. BREAKDANCE ODPOLEDNE S MARTINEM KATZEREM

Baví tě breakdance a nemáš možnost, kde se ho naučit nebo místo, kde ho trénovat? U nás se ho můžeš naučit, potrénovat nebo dopilovat s pomocí trenéra Martina Katzera, se kterým si vyzkoušíš různé triky, styly. Neváhej a přijď.

25. 3. 5 SEKUND

Venku zima, nevíš co doma? Doraž do klubu si zahrát tuto skvělou hru na rychlost, ale pozor - máš na odpověď jen 5 sekund. Troufneš si?

Téma měsíce: JAK SE CHOVAT

NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH

Máš představu, jak se chovat na sociálních sítích? Jak si chránit své soukromí na Facebooku, Skypu nebo Instagramu? Víš, jak se chovat, když si vytváříš nový účet nebo registraci a jak se chovat, pokud se přihlašuješ k internetové síti ze sítě veřejné? Toto téma budeme probírat po celý březnový měsíc, tak přijď na klub si o tom s námi popovídat. Ukážeme si různé způsoby, jak zabezpečit soukromí na různých účtech a podíváme se i na film.

dálku, který už od roku 2000 propojuje dárci a chudé indické děti.

Dárci prostřednictvím Diecézní charity Hradec Králové pomohli za 18 let přibližně 6500 indických dětí k lepšímu vzdělání. Dlouhodobá podpora dárců má smysl. Z absolventů projektu se v řadě případů stávají učitelé, zdravotní sestry, účetní nebo strojní inženýři. Dnes jsou z nich sebevědomí lidé, kteří se dokážou postarat o svoje rodiny a jsou přínosem pro celou indickou společnost.

Více informací o charitní pomoci v Indii najdete na webu adopce.hk.caritas.cz

Fotografie a příběhy indických dětí a dnes již dospělých absolventů projektu Adopce na dálku byly vystaveny v Pardubicích, Kutné Hoře a ve Vysokém Mýtě.

KŘÍŽOVOU CESTU Z ORLICE HOSTÍ V OLOMOUCKÉM ARCI- DIECÉZNÍM MUZEU

Skvosty je potřeba lidem ukázat, je přesvědčený farář letohradský Václav Vacek, který od roku 2008 usiloval o záchranu mimořádného díla. S potěšením proto přijal nabídku na představení zrestaurovaných obrazů křížové cesty v Arcidiecézním muzeu v Olomouci.

Záštitu nad výstavou uspořádanou při příležitosti 300. výročí narození malíře Johanna Wenzela Bergla převzali arcibiskup olomoucký a metropolita moravský Jan Graubner, biskup královéhradecký Jan Vokál, náměstek hejtmána Pardubického kraje Roman Líněk a starosta města Letohradu Petr Fiala. Výstava potrvá do 16. května.

Do kterého roku zdobila křížová cesta interiér orlického kostela?

Obrazy křížové cesty J. W. Bergla visely v orlickém kostele do generální opravy kostela do roku 2008. Ale tenkrát na obrazech zdaleka nebylo vidět to, co dnes. Vrchní lak byl zčernalý časem, plátna poškozená a neodborně opravovaná. „Obrazy jsou v havarijním stavu, potřebují zrestaurovat,“ řekli po jejich svěšení akademičtí malíři Šárka a Petr Bergerovi. Později, při restaurování mi řekli: „Je to nadpřirozené dílo středoevropského malířství v polovině 18. století.“

Skvostné obrazy v orlickém kostele. To byl impuls k tomu, abyste začal shánět mecenáše?

Upozornit úředníky na výjimečnost obrazů a získat jejich souhlas k restaurování a potřebné finance vyžaduje dost práce, obrazů volajících po zrestaurování je mnoho. Ale máme velice dobré zkušenosti s úředníky Pardubického kraje i s vedením našeho města. Znovu děkuji jim i pracovníkům Památkového ústavu v Pardubicích, že podpořili naši žádost o granty na opravu. Samozřejmě jsme vděční manželům Bergrovým, kteří se velice o záchranu obrazů zasloužili, i za špič-

kové zrestaurování obrazů a všechnu pomoc.

V čem spočívá výjimečnost Berglova díla?

Nejsem kunsthistorik, mohu být jen osobní. Malíř se snaží svou malbou vyjádřit to, co „vidí“ nebo prožívá. Sděluje víc, než co zachytí třeba fotopast. „Přečíst“ jeho sdělení, vyžaduje zájem a čas - podobně jako při čtení knihy, poslechu hudby nebo naslouchání člověku. Sedneme-li si před obraz a rozpoznáme-li zobrazený děj (např. Pilátovo odsouzení Ježíše), všimáme si nejen malířské zručnosti, ale čemu umělec porozuměl, o čem přemýšlel a kam nás zve. J. W. Bergl předběhl dobu nejen svým projevem, ale i hloubkou svého vnitřního života (co nemáme v sobě, nemůžeme druhým dát). Už místa jednotlivých výjevů něco vypovídají. Gesta postav, jejich obličej, věci, zvířata, rostliny, tím vším malíř vypráví o svém prožitku. Berglovy malby svědčí o hlubokém porozumění Ježíšovu příběhu i rolím, které v životě při jednání s lidmi zaujímáme.

K čemu obrazy křížové cesty slouží?

Naše západní kultura nám ukazuje cenu a důstojnost každého člověka. Cokoliv jsme prokázali druhým - dobrého nebo špatného - prokazujeme božím dětem. Nedaří se nám ale jen jednat dobře, také chybujeme a ubližujeme si. Co vše strašného v dějinách přinesla naše nesnášenlivost a nenávisť k lidem, kteří jsou něčím jiní než my? Profesorů Zimbaro a Milgram ve 20. stol. svými výzkumy ukázali, že 80 procent slušných lidí v určitých situacích šikanuje a ubližuje nevinným. Naši předkové i my si necháváme obrazy křížové cesty klást otázky: „Jak bych se já v určité situaci zachoval? Nepřidal bych se k většině, páchá-li zlo? Hájím spravedlnost, svobodu a důstojnost druhých? Pomlouvám, soudím druhé bez jejich vyslechnutí, ubližuji?“ Tragédie 20. století prověřily jednotlivé národy, politické strany i jednotlivce.

Poprvé po restaurování je mimořádný soubor čtrnácti obrazů od J. W. Bergla představen veřejnosti, a to v Arcidiecézním muzeu v Olomouci.

Je pro mě - za všechnu námahu při záchraně obrazů - zadostiučiněním, že pracovníci muzea s přední pověstí uspořádali - k výročí 300 let od narození J. W. Bergla - výstavu obrazů z Orlice. Výstava má evropskou úroveň, včetně krásného katalogu. Široká veřejnost může tyto skvosty vidět. Možná obrazy příští rok poputují do Vídně. Rakušané si svého malíře vážili, Češi jej neznají, natož aby věděli, že se narodil ve Dvoře Králové.

Představíte znovuzrozenou křížovou cestu i v Letohradě?

Ano, až se obrazy vrátí z výstavy. Ale mám ještě další návrh. Farnost vlastní nejcenější obraz v Letohradě. Veřejnost jej neviděla. Velice by se mi líbilo, kdyby na zámku - až se odstěhuje hudební škola - vznikla galerie baroka Východních Čech. Farnost do ní může dlouhodobě zapůjčit - vedle orlické křížové cesty - také dalších sedm vynikajících obrazů, 21 krásných soch a kovářské barokní vý-

CAMILLO MARCOLINI-FERETTI, hrabě, díky kterému máme Napoleonovy saně

V loňském roce jsme si připomínali osmičkovou výročí. Ovšem nejen roky s osmičkou na konci skrývají zajímavosti z historie. Letos si třeba můžeme připomenout výročí 280 let od narození hraběte Camilla Marcolini-Feretti. Byl ministrem v Sasku, ředitelem uměleckých sbírek v Drážďanech a generálním ředitelem míšeňské porcelánky.

Narodil se 2. 4. 1739 v Itálii ve městě Fano. Již jako třináctiletý zastával funkci pážete u drážďanského dvora a díky svému nadání si získal důvěru korunního prince. S nástupem Friedricha Augusta III. na trůn v roce 1768 začala i strmá kariéra hraběte Marcoliniho. Byl jmenován skutečným tajným radou, později získal druhé nejvyšší místo na saském dvoře - místo vrchního komořího a nakonec se v roce 1809 stal státním ministrem. V roce 1778 se oženil s baronesou Marií Annou O'Kellyovou, která pocházela z Irska. Svatba proběhla v severních Čechách v Bohosudově. Měli tři děti, z nichž je pro nás zajímavý syn Petr, který se přičlenil do Kyšperka. Ale o něm až později.

Camillo se kromě své politické kariéry angažoval i na poli kultury a umění. Stal se ředitelem uměleckých sbírek a akademií a také ředitelem známé míšeňské porcelánky. K dosud typické značce dvou zkřížených mečů, kterou se porcelán označoval, přidal v roce 1775 hvězdičku. Ta se používala až do jeho odchodu v roce 1814. Doba jeho působení v porcelánce byla obdobím velkého rozkvětu a snadno identifikovatelný porcelán z té doby je po něm označován jako „Marcoliniho porcelán“.

Palác v Drážďanech, ve kterém s rodinou žil, nechal přestavět v klasicistním stylu a vybavit vzácným a vytříbeným nábytkem. Udržoval přátelské vztahy s francouzským císařem Napoleonem, který u něj v drážďanském paláci několikrát přebýval. V roce 1813 dokonce několik měsíců v létě, když zde probíhala (neúspěšná) mírová jednání s rakouským ministrem zahraničí Metternichem. Nás však zajímá Napoleonova krátká návštěva o rok dříve, v roce 1812. Tehdy prchal z neúspěšného tažení do Ruska. U Moskvy jej v prosinci zastihla zpráva, že se ve Francii chystá převrat. Rozhodl se proto opustit armádu a jel inkognito na obyčejných selských ruských saních zpět do Francie. Přes Polsko

tvory. Kdyby zůstala křížová cesta v kostele, mohli by ji lidé vidět jen hodinu týdně - při nedělní bohoslužbě. Některá umělecká díla jsme už na výstavě na čas zapůjčili, ale proč si nevybudovat svou expozici v zabezpečeném prostoru letohradského zámku?

I Češi už začali objevovat krásu naší země. Říkávám Letohradu „malá Litomyšl“, kdybychom mohli naše skvosty ukázat návštěvníkům, bylo by naše město ještě přitažlivější.

Pro Letohradský zpravodaj a Okénko rozmlouvala Magdaléna Navrátilová

dojel do Drážďan, kde přenocoval u svého přítele, hraběte Marcoliniho-Feretti. Protože saně již byly poškozené, druhý den pokračoval na jiných a ty původní z Ruska zanechal v paláci.

Hrabě Camillo Marcolini se zabýval také další stavební a rekonstrukční činností. Pro svou manželku nechal postavit novogotický lesní zámeček a věnoval velkou pozornost parkům, zahradám a vodním plochám. Rovněž nechal založit proslulou bažantnici u Moritzburgu. Snažil se dokonce zavést chov koní. Celkovému rozkvětu v Sasku však nakonec nepřála politická situace v Evropě a vývoj napoleonských válek. Sasko se dlouho dobu snažilo zůstat neutrální, ale nakonec se přidalo na stranu Napoleona.

Důsledky Napoleonovy porážky v „Bitvě národů“ u Lipska v říjnu 1813 byly pro Sasko zničující. Král Friedrich August padl do zajetí, odkud byl propuštěn teprve v únoru 1815. Musel však postoupit více než polovinu saského území a 42% obyvatelstva Prusku. Další část území spravovalo Rusko.

Král Friedrich August se po návratu se svým věrným přítelem a předním dvořanem Marcolinim již nesešel. Hrabě Marcolini totiž před Prusy spolu s částí saského dvora emigroval do Prahy, kam dorazili 27. dubna 1814. V Praze se ještě shledal se svou rodinou, ale brzy poté onemocněl a 10. července 1814 na Pražském hradě zemřel. Byl pochován na pražském Malostranském hřbitově (podle knihy Jeronýma Lányho Malostranský hřbitov v Košířích 1680-1884v hrobě označeném 1/8/11). Jeho ostatky však byly 20. června 1927 exhumovány a odvezeny do Itálie, do rodinné hrobky Marcolini-Feretti v rodném Fano.

Nyní se vracíme k synovi Petrovi. Ten se totiž v roce 1807 oženil s dědičkou kyšperského panství Marií Annou, rozenou Cavriani. Petr Marcolini-Ferettijistě zdědil řadu schopností svého otce, a ačkoliv se manželé často zdržovali v cizině (Petr měl vysoké funkce u saského dvora a rodinné majetky v Itálii), zasloužil se o rozkvet a zvelebení Kyšperka. Nechal budovat nové cesty, zámecký park, nařídil řadu přestaveb, ale třeba i posílení vodovodu ze Špitálského lesa. Také zakládal nové lesy a aleje.

Uvědomoval si významnost saní, na nichž cestoval sám Napoleon, a proto si je nechal v roce 1823přivést z Drážďan do Kyšperka a spolu s nimi i část nábytku z otcova paláce, kde Napoleon nocoval. Saně i krásně zdobený stolek a komody s mramorovou deskou jsou vystaveny ve stálé expozici městského muzea.

S chystanou rekonstrukcí domu kultury se naskytá jedinečná příležitost rozšíření stálé zámecké expozice do prostor po ZUŠ. Do letohradského barokního zámku by se tak mohlo částečně vrátit něco z původního vybavení a naskytají se i další možnosti, například místní církevní sbírky, pro které jinak není prostor na prezentaci.

Dagmar Bednářová

O SLUŠNOSTI

Že jde o nedostatek slušného chování je to - co mne, a nejsem sama, vy to jistě cítíte taky - nejvíc trápí.

Proč tomu tak je? Nabízí se, že ti méně slušní mívají méně zábran, méně ohledů, jsou hlasitější, neurvalejší, drzejší. Ti slušní s nimi nechtějí jít do křížku, nechtějí se pošpinit, zmlknou, couvnou. Ale právě s tím ta neurvalá část počítá. A přidává a zatápí pod kotlem nenávisť, závisti, vymýšlí si a lže, počítá s tím českým „není šprochu, aby na něm nebylo pravdy trochu“, s tím, že málokdo má čas, možnosti a chuť pravdivost informací si ověřovat.

Nejsem dobrý počtář, přece zkusím v číslech hledat odpověď na tento problém. Uvažuji totiž následovně:

mnozí z nás, totiž z těch zhruba 10 milionů Čechů a Moravanů, přijalo s nadšením změny v roce 1989. Už třeba jenom z těch docela prostých důvodů, že přestanou soustavně problémy se sháněním nedostatkového běžného spotřebního zboží, někdo i proto, že se mu stále nebude předkládat jako jediný vzor jen Sovětský svaz, jeho ekonomika, jeho kultura, protože viděl, oč schopnější jsme my, u nás. Jiní i proto, že přestanou problémy s cestováním do zahraničí... těch důvodů drobných i podstatných bychom našli celou řadu.

Ve společně sdílené euforii devětaosmdesátého roku se zdálo, že problémy jsou vyřešeny a nastává ráj na zemi. Ouha.

Rovnostářství, v němž jsme po desítky let žili, vyzdvihování fyzické práce a pohrdání prací duševní, z opatrnosti přijatý návyk raději nevybočovat z řady a neupozorňovat na sebe, mnohaletá masáž, že obchod, zisk a majetek jsou cosi nečestného, jistota určení pracovního zařazení skoro na celý život a toho, že vládnoucí garnitura je ta, která rozhoduje a na schopnostech a tužbách jedince nezáleží, vykonalo své.

Zvratem nadšená společnost mnoho očekávala, málo se starala. Pár jedinců, co chytili příležitost za pačesy a nečekaně se vyhoupli do nezměrných výšin, byli většinou dobře informovaní příslušníci předchozí vládnoucí vrstvy, mnozí se školami, zkušenostmi, základním kapitálem a kontakty pro podnikání získanými na bohatším Západě. A aby udrželi své pozice, pavoučími sítěmi se spletli s podobně dravými a nenasytnými jedinci, jimž není kromě peněz a moci svatě vůbec nic.

Když se najde odvážlivec, rozkrývající síť špatností, všichni tihle mocí a majetkem nakažení začnou pokřikovat chytte zloděje a vymyslí si cokoli, aby onoho statečného pošpinili, znevážili, zahnali. A spoléhají na to, že obrana pomocí soudů je pomalá, zdlouhavá, že po osmi, deseti nebo dokonce i více letech se dávo zapomene na to, co byl ten prvotní hřích a veřejnost už se bude zabývat zcela jinými problémy, takže ten právem odsouzený nebude společností odsouzen morálně, může se o přízeň davu znovu ucházet.

A tak panuje smutek, blbá nálada, nevraživost, představa, že se nikomu nedá věřit, že politici, média, příbuzní, kdekdo lže a vůbec je všechno špatně. Média přezívají hlavně na mimořádných událostech, čím horší, tím větší sledovanost, při každodenním hltání zpráv se zdá, že svět je jedna žumpa, dobrého se člověk nedočká. A pokud přece jen zazní, má se tomu vůbec věřit?

Tak se vraťme k těm číslům.

Je nás víc než 10 milionů. My, co jsme přišli na svět a živilí se čímkoli před rokem 1992, jsme patrně něčím z té neblahé minulosti zasaženi. S těmi, co se narodili po roce 2002, počítat nemohu, jejich životní zkušenost je velice malá. Ale nadějná skupina tu je.

Ti, kterým bychom měli mluvit do duše, na osobních příbězích ukazovat, co se děje se společností, nedá-li si na sebe dobrý pozor, jsou mladí plní síly a jistě ještě i plní ideálů. Těm narozeným v roce 1992 je letos 27 let. Jsou jich, jestliže jsem správně sečetla data statistického úřadu, téměř dva miliony.

Oni by mohli, podobně jako jejich prarodiče, být v čele pokusu o vybudování podobně slušné a schopné společnosti, jakou je ve vzpomínkách první republika. Mám na mysli víru ve vzdělání, víru v zákonnost, ekonomickou zdatnost, životaschopnou, pilnou občanskou společnost.

Na rozdíl od všech marketingových výkřiků o nárocích všech na vše a bezmezní rovnosti by velmi prospělo uvědomit si, že máme rozdílné vlohy, vůli, zájmy, talenty, schopnosti, dovednosti, výdrž, podle těchto rozdílů se uplatňujeme, a rozumná společnost by měla podle významu uplatnění umět odměňovat.

Dva miliony mladých je velká síla. Mají většinou slušné vzdělání, znají jazyky, cestují, znají svět, nebojí se hledat nové cesty, nebojí se nových myšlenek, jsou ochotni riskovat.

Jejich ideálem by měla být touha po slušné společnosti.

Ve slově slušnost je pro mne obsaženo to, že lidé si vzájemně naslouchají a umějí debatovat, že dodrží dané slovo, že prosazují-li své ideály, věří v jejich obecný prospěch, že neprosazují sami sebe v touze po moci, že jsou vnímaví, sociálně citící, ohleduplní, schopní dohod ve prospěch celku, vědomi si nutnosti sdílet problémy a hledat jejich řešení, ochotní pomáhat.

Řecký filosof, matematik a učitel, žijící dávno před Kristem, Platón, vyřkl v úvaze o záhadném zániku mimořádné, dokonale fungující a skvělé lidské pospolitosti, bájně Atlantidy, tuto myšlenku: „Dokud se lidé chovali slušně, měli přízeň bohů. Když opustili slušné chování, bohové je potrestali.“

Pomalá a váhavě se blíží jaro. Příslib nového života. Snažme se o přízeň bohů pro ten obnovovaný život. Být slušní, na to nikdo nepotřebuje žádné granty, pobídky, investice. To je jen a jen na každém z nás. Povídejme si o tom se svými dětmi, vnoučaty i právnickými. Možná nám budou naslouchat. EN

FRANTIŠEK HRABĚ LÜTZOW

O panu hraběti ze Žampachu skvěle přednášel historik z Karlovy univerzity Peter Moré v loňském listopadu v evangelickém kostele v Letohradě.

Na přednášce byl také pan Stanislav Halbrštát ze Žampachu, který v diskusi přednášejícího doplňoval svými poznatky o panu hraběti.

Poprosil jsem pana Halbrštáta o článek.

Pan Halbrštát tak učinil, ale krátce nato, zesnul. Jeho článek - se vzpomínkou na něj - přetiskujeme.

Přednáška pana Petra Moroého byla zaměřena především na založení České republiky.

Jméno Františka Lützowa se v dějinách naší literatury ani ve sbornících spisovatelů neobjevuje nebo jen v podobě krátké poznámky.

František, Jindřich, Jeroným, Valentin hrabě Lützow se narodil v Hamburku 21.3. 1849 do šlechtického meklenburského rodu. Byl vzdělaný, právníkem, diplomatem, spisovatelem a především příznivcem českého národa. V době Rakousko-Uherska jako věrný přítel T. G. Masaryka výrazně přispěl k přípravě vzniku samostatného státu ČR v roce 1918 a také výrazně propagoval kulturu, především literaturu a historii Čech. Hlavně při svých zájezdech prosazoval češtví. Dr. František hrabě Lützow se po univerzitních studiích stal rakouským diplomatem a do r. 1890 působil na vyslanectvích Rakouska v Holandsku, Itálii a především Velké Británii v Londýně, kde zastával funkci tajemníka velvyslanectví. Dostalo se mu také čestného titulu komoří.

V Paříži se seznámil s Annou baronkou von Bornemann, se kterou se v r. 1881 oženil a opustil diplomatickou službu. V r. 1884 koupila jeho manželka panství Žampach, kde Lützow napsal několik knih a přijímal zde návštěvy, při kterých rozmlouvali o národních dějinách. Rakouské úřady jeho činnost bedlivě a s nelibostí sledovaly. Napadaly ho pro to, že se hlásí k slovanskému původu.

Za zásluhy o český národ a pozoruhodné historické dílo byl v roce 1906 jmenován českým doktorem filosofie na Univerzitě Karlově v Praze. O tři roky později jej také Oxfordská univerzita vyznamenala titulem

„SOUHVĚZDÍ GULAG“ KARLA PECKY

Daniel Pagáč vydal vlastním nákladem tiscistránkový výbor z díla Karla Pecky (1928–1997) je mimořádné dílo.

S Peckou se osobně setkal čirou náhodou v roce 1991, kdy jel s budoucí chotí Martinou vlakem na jih Čech. Měli zrovna dočtené Peckovy Motáky nezvěstnému, které veřejnosti krátce po revoluci odhalily hrůzy komunistických koncentračních táborů z padesátých let. Když Pagáč ve vlakové uličce uviděl procházet podsaditého šedesátníka a srovnal si jeho tvář s fotkou na obálce Motáků, poznal, že jejich autor stojí kousek od něho.

Okamžitě za ním zašel a zbytek cesty strávili v jednom kupé. Dva roky poté přišel Pecka Pagáčovým na svatbu a přinesl jim právě vydaný román Štěpení. Od té doby už se nesešli a Pagáč jen zpozvdálí sledoval, jak se jeho milovaný autor postupně vytrácí z obecného povědomí. Peckova poslední kniha Svůdnost

doktor honoris causa literatury.

V roce 1912 podnikl několikaměsíční cestu do USA, kde přednášel na významných amerických univerzitách o českém národu, Čechách a jejich historii. Přednáškovým turné tak přispěl k propagaci české kultury, historie i českého národa.

František Lützwow byl vzdělaný a tvůrčí člověk, který zasvětil většinu svého života Čechám, jež považoval za svoji vlast. Podílel se na řadě kulturních vystoupení, aktivit podporujících vhodné řešení české otázky v rámci tehdejšího Rakouska-Uherska. Prostřednictvím své manželky také věnoval rozsáhlou a hodnotnou knihovnu Národnímu muzeu v Praze.

Patří k významným osobnostem 2. poloviny 19. století, ač jeho život a dílo je již v současnosti skoro neznámé.

Přínosné jistě bylo vzpomnutí 85. výročí jeho úmrtí, při kterém byla odhalena pamětní deska v areálu jeho bývalého zámku v obci Žampach, v areálu dnešního Domova pod hradem Žampach.

František Lützwow se stal do jisté míry obětí politického pronásledování, neboť kvůli intenzitě pronásledování rakouskou policií byl nucen emigrovat do neutrálního Švýcarska, přestože byl rakouským šlechticem a emeritním diplomatem. Tam nakonec 13.1. 1916 zemřel.

Manželé Lützwowovi byli bez dětí, proto ještě před smrtí napsala hraběnka Anna závěť a celé panství Žampach získala její neteř Jindřiška Henrieta hraběnka Lucchesi Palli kněžna Campofranco. Celé hospodářství mělo 4,14 ha. Správcem se stal její manžel Karel hrabě Lucchesi Palli kníže Campofranco. Oba poté žili na Žampachu od roku 1932 do roku 1938. V důsledku okupace Československa Německem Karel opustil Čechy a už se nevrátil.

Stanislav Halbrštát, Žampach, 2018

černé barvy vyšla rok po jeho smrti a od té doby se neobjevila žádná reedice. Pagáč se to rozhodl změnit a nedávno vrhl na trh olbřímí titul věnované autorovým nedožitým devadesátinám Souhvězdí Gulag Karla Pecky. Autorská práva získal od Peckovy dědičky žijící v USA a knihu prodává na internetu na stránkách s příznačným názvem – www.nemohujinak.cz.

Pecku bolševici dostali v květnu 1949, když se snažil přejít hranici do západního Německa. Ve vazbě z něj vytloukli, že vydával ilegální časopis Za pravdu, ve kterém kritizoval socialistickorealisticke umění, a na cyklostylovaných papírech ho v nákladu několika desítek výtisků vzhazoval do poštovních schránek. Dostal jedenáct let natvrdo. A to doslova: v nejtěžších stalinistických letech postupně prošel několika lágry včetně těch, kde se v nelidských podmínkách těžil uran pro ruské atomové bomby.

„Jedenáct let je v životě mezi dvaceti a třiceti lety v normální mezi doba, kdy studuje, hledá svoje místo ve společnosti, zakládá rodinu a vychovává děti,“ píše nakladatel Jiří Padevět v předmluvě aktuální knihy.

Po propuštění se Pecka živil jako dělník, první povídky mu vyšly v roce 1965. Dva roky nato mu Mladá fronta publikovala román Horečka. V době, kdy společnost začínala v matných obrysech tušit, co se v Československu po únoru 1948 dělo, Pecka jí to v textu o útěku z pracovního tábora naservíroval v nejrůznějších detailech. Horečkou však Souhvězdí Gulag nezačíná. Pagáč se totiž rozhodl výbor oproti editorským zvyklostem pojmout chronologicky podle toho o jaké době ta která kniha vypráví.

Svazek sestavený ze čtyř románů, tří povídkových souborů, jedné básnické sbírky a jedné samostatné povídky tak zahajují zmíněné Motáky nezvěstnému, román opírající se o autorovy autentické zážitky. Pecka jej psal koncem sedmdesátých let, kdy mu normalizace opět na dlouhá léta vystavila publikační stopku. Poprvé kniha vyšla v exilovém nakladatelství Josefa Škvoreckého v Torontu v roce 1980 s předmlouvou Václava Černého. Literární teoretik v ní Pecku poprvé postavil na piedestal zdejší literatury, když jeho text označil za svědectví mravní obžaloby, jež u nás dosud nemělo obdoby. „Vážím si jeho autenticity a věrnosti realitě i v jejich aspektech takřkajíc přídatných a doprovodných, v způsobech, jimiž autor osvědčuje, podtrhává a odstiňuje svoji pravdivost například profesními jazyky a slangy,“ napsal Černý

v textu, který je otištěn i ve stávajícím svazku. Takhle civilně, nepříkrášeně, a právě proto tak přesně jako Pecka psal až mnohem později Ivan Ladsmann, který ne náhodou rovněž prošel drsnou důlní školou, o níž vydal svědectví v knize Pestré vrstvy.

Souhvězdí má i své mouchy. Zkušenější editor by si například pohlídal dělení odstavců, které jsou tu ve snaze vtěsnat do jednoho

Francie 1918

svazku co nejvíc textů místy až nesrozumitelně nacpané na sebe. Nicméně jak už bylo řečeno, je to výjimečný počín a vrací na scénu vypravěče, jemuž léta opomíjení neubrala nic na intenzitě.

„Zbitý, s podlitinami na těle, s rukou, která mi připadala jako přeražená a tupě bolela, jsem prožíval znovu svůj pád, ono sražení své bytosti, kterou jsem si dosud představoval jako lidskou, člověčí, až k tomuto dnu. A to nejhorší nebylo ponížení fyzické, ale duševní, to náhlé surové roztržštění veškeré dosavadní důstojnosti, kterou jsem měl, kterou jsem se domníval mít,“ napsal Pecka v Motácích, když popisoval zkušenost z bolševických vyšetřoven. K tomuto tématu se celoživotní skaut často vracel a právě jeho svědectví o zločinech komunismu tvoří také základ Souhvězdí Gulag.

Původní texty jsou doplněné o aktuální interpretace spřízněných duší. Je tu příspěvek spisovatele Jiřího Stránského, který s Peckou hrál v lágru Bytíz basketbal a o mnoho desítek let později promlouval nad jeho rakví. Cyril Höschl tu z pozice psychologa píše, jak věrně Pecka vystihl metody, jimiž se dařilo ve věznicích navozovat psychotické stavy vedoucí až k sebevraždám. A Petr Pithart v komentáři k jedné z Peckových posledních knih Malostranské humoresky vyzdvihuje nejen autorovu schopnost vše přežít, ale navíc i odpouštět a za každou cenu bránit svobodu, když popisuje proměnu spisovatelovy zbožňované staré Prahy v turistický jarmark: „Nevím, možná by si před exhibicí trapně, odpuzující nahoty uplivil, ale bránil by svobodu takový kšeft tam zřídít.“

MOBIL NÁS PŘIPRAVUJE O TO NEJCENNĚJŠÍ

*s Martinem Janem Stránským
vedla rozhovor Michaela Těšínská*

Česko otevřelo debatu, zda se má žákům zcela zakázat mobil ve školách. Martin Jan Stránský je rozhodně pro zákaz: „Kvůli nadužívání mobilů již nyní vidíme u lidí změny na mozku. Děti musíme nutit o věcech přemýšlet.“

Proč jste se zapojil do diskuze, zda zakázat ve školách mobily?

Tato debata se v Česku nyní otevřela. Chtěl jsem proto upozornit, že jsou světově uznávané studie, které se vlivem moderních technologií na děti zabývají. Jsou tomu téměř tři roky, kdy Americká pediatrická akademie vydala stanovisko, že je pro děti škodlivé koukání do jakékoliv obrazovky. Francie poměrně nedávno zakázala mobily ve školách. Výzkumy, které provádíme, nám jednoznačně potvrzují negativní vliv hlavně sociálních sítí na mozek. Čím více se na nich lidé vyskytují, tím více jim odpadávají určité schopnosti. Roste u nich pocit úzkosti a pozorujeme anatomické a funkční změny mozku. Dostáváme se až k filozofické otázce, jakým směrem se chce lidstvo dále vyvíjet.

Vadí vám tedy nejvíce sociální sítě?

Je klíčové si uvědomit, že sociální sítě jsou vymyšlené jen a jen proto, aby prodávaly vaše osobní data dalším organizacím. Ještě horší je, že jsou sestavené tak, aby vedly k nárůstu návykovosti a závislosti, a to i přes neurologické mechanismy, které se přímo měřily při jejich tvorbě. Jejich nadměrné užívání vede ke stupidifikaci a k prostému narušení mezilidských vztahů. Tato návykovost aktivuje v mozku stejné trasy jako u lidí, kteří užívají heroin. Negativní dopady jsou totožné.

Při vyšetření takového člověka tedy vidíte změny na mozku?

U lidí, kteří jsou na sociálních sítích vysoce závislé, je skutečně vidíme. Máme co porovnávat. Můžeme vzít subjekty, které jsme zkoumali před 15 lety, znovu je dát do tunelu (magnetická rezonance – pozn. red.) a podrobit stejnému testu. A vidíme, jak určité části mozku přestávají být funkční.

O jakých centrech mozku mluvíme?

Jde převážně o změny ve frontálním laloku. Ten nám jednoduše řečeno slouží k tomu, abychom přemýšleli o tom, o čem jsme již přemýšleli, abychom plánovali, porovnávali, odkládali odměny za větší cíle a podobně. Sociální sítě k ničemu takovému nevybízá, naopak, naučí nás myslet pouze reflexně. Člověk prostě něco vidí a automaticky odpoví – dá like nebo použije textovou zkratku.

Chybí diskuze či dialog.

Jakou situaci ideálně mozek potřebuje?

Od vzniku moderního člověka před zhruba 200 tisíci lety se lidem mozek postupně zvětšoval. Největší pokroky evoluce mozku souvisely s vývojem vizualizace podnětů a s tvorbou a interpretací řeči. To jsou hlavní portály pro získání informací. Potřebujeme mluvit, interpretovat a dobře uvažovat, abychom v rámci evoluční konkurence přežili a byli nejlepší. To znamená, že musíme rozpoznat intonaci hlasu, výraz, pohyb rukou, polohu nepřítele a další – to vše rozhodne, jestli zvítězíme, ať v boji o život nebo o místo. Oproti tomu moderní technologie vytvořily ploché divadlo, kde člověk plácá své smysly a nesmysly do světa. Tím, že tyto

nesmysly visí někde ve virtuálním světě, získávají legitimitu. A když je těch lží a pravd tolik, tak se ty pravdy rozmělní a stanou se pro každého legitimními, ale každý je vnímá po svém. Způsob komunikace, na který jsme byli zvyklí od zrodu moderního člověka a v postmoderní civilizaci se najednou během posledních 20 let totálně rozpadá. Nejhorší na tom je, že mládež nic jiného nezná a považuje tento stav za normální.

Či je to vina?

Rodičů. První a poslední povinností rodičů je aktivně vychovat děti, ne dát jim nový iPhone anebo tablet, aby se bavily. Vše je způsobeno tím, že poslední tři generace žijí v blahobytu. Skutečné stresy, které měli lidé například během 2. světové války, nejsou. Sledujeme tedy obrovský nárůst konzumerismu, plýtvání. Lidé chtějí více a více vydělávat. Méně se tak starají o své potomky. Stále se také řeší, že děti musí být hlavně aktivní. Nuda je přitom jedna z nejdůležitějších funkcí lidského mozku. Když se nudí, tak má možnost přemýšlet o jiných věcech.

Máte pocit, že rodiny dnes nefungují,

jak mají?

Rodina je již zhruba od 60. let minulého století rozdělena. Členové spolu mluví méně a jinak. Dokonce až 10 procent lidí řeší rodinné problémy tak, že si je mezi sebou textují mobilem. Je to pohodlnější. Když se vám něco nelíbí, vypnete jednoduše diskuzi a jdete se projít. Nemusíte čekat na reakci.

Když se podíváme do hlavy dětem, jak se vyvíjí jejich mozek a jak u toho procesu škodí moderní technologie?

Mozek je funkční neuroanatomický orgán, který je od narození připraven na to, aby v závislosti na prostředí a výuce vytvořil trasy, na jejichž základě pak myslí. Tyto trasy se fyziologicky vytvářejí porovnáváním s předchozími zkušenostmi. To znamená, že čím více jich je a čím jsou různorodější, tím má mozek hustší síť, ze které tvoří úvahy. Mozek se dává dohromady postupem let. Nejprve se vytvoří základní centra, která se starají o základní potřeby člověka. Postupně se vytvářejí tak zvaná vyšší centra, která slouží jako střediska pro vyšší integraci myšlenek. To se stane kolem sedmého roku člověka. Proto dítě do té doby nechápe finalitu smrti nebo věří v Ježíška. Trasy se mohou tvořit a centra se na sebe mohou napojovat během celého života člověka. Proto starší lidé skutečně mohou být moudřejší, moudrost potřebuje čas a zkušenost, aby vznikla. Je obrovský neurologický rozdíl mezi vědomím a fakty a moudrostí. Tvorba moudrosti začíná s informacemi – k tomu jsou technologie velmi dobré – ale nevznikne bez dalšího racionálního uvažování, při čemž se právě propojují další trasy a sítě.

Často slyším kritiku na adresu „dnešních dětí“ – jsou prý roztěkanější, línější a hloupější. Je na tom něco pravdy?

Dítě, které vyrostle v kasinu, se bude chovat jinak než to, které vyrostle na venkově a hraje si na poli. Pokud jsou děti napojené na svět, který vyžaduje okamžitou reakci a odpověď, a vezmeme-li v potaz, že se jejich mozek utváří na základě předchozí zkušenosti, musím se zeptat: Jaké to dnešní dítě asi může být?

Klesá IQ?

IQ se zvyšuje podle některých studií od začátku 30. let minulého století. Teď se zvýšení zastavilo, podle některých studií dokonce IQ klesá. Otázka je, zda jsme dosáhli maxima, nebo nás zabrzdily technologie tím, že myslí za nás. Odpověď zatím neznáme. Každopádně IQ se zjišťuje testem a ten měří jen některé věci. Pozor na to.

Existuje podle vás vůbec nějaká tolerovatelná hranice denního užívání mobilu u dětí?

Ne. Tvzení, že děti potřebují mobil, aby ro-

diče věděli, že jsou v pořádku, je faktický nesmysl. Neexistuje jediná studie, která by potvrdila, že bezpečnost dětí se zvyšuje tím, že u sebe mají mobil a mohou se rodičům kdykoli dovolat. Dítě může internet a moderní technologie obecně využívat smysluplně, když na něj dohlíží rodiče nebo učitelé. Nebo může začít surfovat na sociálních sítích, což se často děje, a to je špatně. Když má dítě volný čas, tak na mobilu, počítači nebo tabletu raději osloví kamarády nebo hraje videohru, než aby začalo hledat informace třeba na Wikipedii a dozvědělo se něco o Karlu IV.

Až tak by vám tedy nevadilo, kdyby si žák vyhledával na svém mobilu informace například o Karlu IV.?

Hovořím o počítači. Mobil nemá ve škole co dělat. Jsou vzácné výjimky, například u lidí se zrakovým postižením. Četné studie dokázaly, že jen přítomnost mobilu na stole, i když je vypnutý, narušuje mezilidské vztahy, snižuje kvalitu jednání, výsledky testů i podnikání. Nejpokročilejší firmy na světě již žádají zaměstnance, aby mobily nechávali mimo jednací místnost.

Jeden učitel informatiky nedávno namítal, že se mobil skvěle hodí i do hodin přírodopisu. Žák například každý den fotí, jak klíčí fazole, a ze snímků následně udělá prezentaci. Tento postup vám také vadí?

Vadí. Proč to ty děti nenakreslí na papír? Čtení z papíru je pro ně mnohonásobně lepší než z obrazovky. Když člověk čte z obrazovky, tak si toho pamatuje průměrně o 30 procent méně. Ukázala to studie, během které dvě skupiny dětí četly stejný text – jedna z papíru a druhá z obrazovky. Podle následně provedeného testu měla první skupina prokazatelně lepší výsledky. V čem by mělo být prospěšnější pro děti klíčení fazolí fotografovat? Je to pohodlnější nebo to zlepšuje kapacitu přemýšlení? My musíme učit mozek přemýšlet. A to jde nejlépe, když je pod tlakem. To je celá pointa. Říká se tomu pozitivní frustrace. Dítě má být vybízeno, aby přemýšlelo, ne aby fotilo a přenášelo. Důsledky vidíme už dnes – já učím převážně postgraduální medicínu. Vidím, jak mladí lékaři neurologové jsou čím dál více závislí na moderních technologiích. Než dokončím otázku, najdou na ni odpověď v mobilu. Říkám jim: Udělám příště raději vizitu s mobilním telefonem. Na co to jste, když všechno dokážete najít, ale ne o tom přemýšlet? Takhle lze to nepotřebuji.

V jaké situaci bude Česká republika za 10 let z hlediska užívání technologií, sociálních sítí?

Nijak se neliší od zbytku Evropy. V Americe je u mladých závislost vyšší než u nás a v Číně ještě vyšší než v Americe. Tam jsou již tábory pro detoxifikaci závislosti na internetu a hlavně videohrách. Polovina mladých, kteří jsou na internetu, tráví tento čas hraním videoher. Jsem zvědav, co se stane za deset let s Facebookem, Twitterem a dalšími platformami. Místo nich vzniknou nejspíše jiné. Ale sklon k závislostem a k zavedeným zlovykům současného umělého blaha bude

pokračovat. Hlavní prioritou lidí je vydělávat víc za každých okolností, s čímž souvisí představa, že bez technologie to nepůjde. Moderní marketing je založen na principu „nejnovější“ a „nejvíc“ – například to, že musím mít každý druhý rok nejnovější telefon. To je samozřejmě nesmysl, ale prodává se to tak. Je pozoruhodné, že všechny důležité vynálezy byly již ve skutečnosti vynalezeny: oheň, kolo, telefon, semafor, televize, radar, sonar, rentgen a tak dále. Pro běžný život nepotřebujeme další. Marketing už nemá co vymyslet, takže vymýšlí a tlačí nové verze, které ale doopravdy nenabízejí o nic víc než ty předešlé. Anebo tlačí přesně na to, co nepotřebujeme – třeba vyrobit vůz, který se sám řídí. Kdo bude tedy umět řídit vůz? Odkazují na dva největší velikány posledních 100 let – Einsteina a Hawkinga. Oba řekli, že je to technologie, která doslova zničí lidstvo. Nemysleli třeba nukleární zbraně, ale závislost na technologiích. Například když někdo vypne proud. Ptám se: Jsme díky moderním technologiím šťastnější?

Hovoří se naopak o epidemii deprese...

U mladých lidí jsou sklony k úzkostem kvůli technologiím zjevné. Život je o konkurenci – musí být z poloviny prohra, aby fungoval. To je, proč jsme tady. Nemůžeme vyhrát všechno. Musíme se s tím smířit a fungovat dále. V technickém světě prohra ale nemusí existovat nebo se dá jednoduše vymazat.

A mozek lidí bude vypadat jak?

Aby se něco geneticky podepsalo na tvorbu dalších generací, musí vzniknout vzorec chování, který trvá alespoň šest generací. Poté se může zakódovat. V žádném případě tedy nevidíme ani za 30 let mozky, které vypadají jinak. Nepřímé důsledky ale budou. Život na této planetě je plný ukázek toho, jak zvířata i lidé přišli o určité schopnosti.

Jaká naše schopnost je nejvíce ohrožena?

Být humanitní.

LN, 16. 2. 2019

TATI, PSAL JSEM TI TO STOKRÁT...

„Nepřeposílej mi prosím nic, co je psané velkými písmenky a vykřičníky nebo barevně, nic, kde tě žádají, abys to přeposlal, je to spam.“ Končival jsem stý a první e-mail v odpověď tátovi, který mě ještě donedávna zásoboval řetězovými e-maily. O Romech, muslimech, uprchlících, různých prorocích, desítkami nekorektních vtípků, varováními před všemožnými chorobami a dalšími hrozbami, které se na nás valí. Nic nebylo platné domlouvání, až do chvíle, než jsem mu předplatil noviny, které ho zásobily kvalitnějším čtivem.

Podobný příběh kolem sebe slyším čím dál častěji. Není divu. Jen mezi roky 2013 a 2017 se počet seniorů nad šedesát pět let, kteří doma mají připojení k internetu, zdvojnásobil ze čtrnácti na jednatřicet procent. Dnes už představují sílu více než sedmi set tisíc uživatelů. Pokud uvážíme postupující

internetovou penetraci a stárnutí mladších ročníků, kdy jen ve věkové kategorii 55 až 64 let používají internet tři čtvrtiny lidí, bude zanedlouho internetová populace tvořena třetinou uživatelů ve věku nad šedesát let.

Jak to změní podobu internetu a sociálních sítí, nabídku médií, příští volby, celkové silové rozložení v politice a atmosféru ve společnosti? Některé indicie jsou varující. Podle loni vydaného výzkumu Starci na netu, realizovaného Univerzitou Palackého v Olomouci a společností Seznam.cz, posílá řetězové e-maily, které varují před údajným nebezpečím v podobě migrantů, islámu nebo škodlivých potravin, 47 procent respondentů starších 65 let. To je čtyřikrát více než u lidí ve věku 35 až 44 let. „Senioři jsou aktivními šířiteli e-mailového spamu – platí pravidlo, že s přibývajícím věkem uživatelé šíří spam podstatně více než uživatelé mladší. Spam zahrnuje jak pravdivé zprávy, tak hoaxy a dezinformace,“ uvádí výzkumná zpráva. Věk se stal nejlepším prediktorem šíření nepravdivých zpráv.

Nástup mladších věkových kohort, které jsou už při práci s informacemi poučenější, možná negativní trend zpomalí, ale nezastaví. Nástup umělé inteligence a netransparentnost algoritmického zpracování informací a řízení čím dál většího množství oblastí lidského života od popravdy přes média, komunikaci a zábavu, průmysl, vzdělání, medicínu až po ovládnání spotřebičů, spíš mezi mladší a starší generaci narýsuje ještě hlubší propast. Za deset let navíc začnou do důchodu nastupovat silnější ročníky poloviny šedesátých let a „Husákovy děti“, které poměr v populaci vychýlí ještě víc ve prospěch starších lidí. Senioři jsou nejpilnějším konzumenty médií. O čem si asi budeme číst, co sledovat a čím se bavit? A jak se budeme dívat na mladší generaci, která už dnes komunikuje přes jiná média než my a mluví v trochu jiném kódu? Budeme jim ještě rozumět a budou se chtít s námi vůbec bavit? Nebude mi můj syn odpovídat podobně jako já dnes svému otci? Možná ale my staří převezmeme otěže. Jako Američané a Britové volící za Great America Again a nehynoucí slávu někdejšího impéria. Možná si v Česku zvolíme dalšího seniora. Jsou to ale chmurné vyhlídky.

O to víc potěší lidi, kteří jdou proti proudu, chtějí spojovat a dodávat druhým energii. Loni jsem při vyhlašování soutěže SocialImpactAward o nejuspěšnější projekty se společenským dopadem narazil na Zdeňka Svobodu a jeho neziskovku Lepší senior. Měl nejvybroušenější a nevtipnější prezentaci v konkurenci desítky mladších kolegů a zaslouženě si odnesl ocenění v podobě finanční pobídky pro další činnost. Spolu se svými juniornějšími kolegy objíždí republiku s přednáškami o kritickém myšlení, prokrastinaci, dlouhověkosti nebo kladném přístupu k životu. Jejich návštěvu můžete svým blízkým seniorům zdarma objednat na adrese lepsisenior.cz.

Tomáš Urban, Týdeník Rozhlas 8/2019

PŮST JAKO CESTA K BOHU

Je to jeden z nejsilnějších a nejkrásnějších obřadů, který odkazuje ke starobylým biblickým příběhům. Popelce, brána do postní doby, jehož náboženská a teologická rehabilitace nás teprve čeká. U vědomí toho, jak naše společnost vypadá a jak vypadá část mé církve, si říkám, že jsme právě z půstu mohli a musíme vyzískat víc.

Vzpomínám si na dva Boží služebníky. Jeden při obřadu Popelce sypal lidské hlavy tak mohutně popelem, že si nás po východu z kostela lidé na ulici pletli s týden zavalenými horníky. Když pátil větvičky, aby měl ke dni D dostatek popela, sjížděli se k farní zahradě hasiči z několika okresů, aby krotili plameny olizující kostelní věže. Vždycky, bez výjimky, říkával pouze slova z Geneze: „Prach jsi a v prach se obrátíš!“ a vkládal do nich všecku hrůzu světa, takže jste si mohli myslet, že je to vlastně převlečený Fantomas. Temná barva hlasu uzemňovala. Cítilivým lidem se začala třást kolena. Silnější podpírali slabší. Děti poňukávaly. Efekt vyvolání apokalyptického strachu, že vás za dveřmi kostela srazí tramvaj nebo dostanete mrtvici, byl dokonalý. Podezíral jsem toho pána, že si z nás dělá srandu a že ho to vlastně baví, tím spíš, že si po vyjití z chrámu ihned zapálil a krokem vítěze odcházel bůhví kam.

Ten druhý Boží služebník byl jeho pravý opak. Znamenal lidská čela křížem s tklivou účastí a stylem restaurátora sixtinských maleb, aby ani zrnko prachu nespadlo do očí,

nebo dokonce na límeček košile, dámám pak do míst, kam se křesťan přece nedívá... Byl laskavý, něžný, usmíval se. Vždycky, bez výjimky, říkával pouze slova: „Obraťte se a věřte evangeliu.“, a v tom hlase byla bratrská účast na stejném údělu, otcovská důvěra, mateřská starost. Vystačil s náprstkem popela, a když se stalo, že někomu popel přece jen ušpinil košili nebo šátek, měl při ruce misku s teplou vodou a pomohl oděv vyčistit.

Chtěl bych zase vidět postící se církve. Ode všeho zlého, od toho, co neudělala, i když mohla a měla. A aniž bych lpěl na vnějších znacích, právě v tomto liturgickém čase bych rád viděl sebe i druhé klečet v modlitbě před eucharistií a postit se bez všelijakých zmírňujících výjimek. Potřebujeme půst z duchovních, zdravotních i sociálních důvodů. Prostá vizuální evidence ukazuje, že čtyřicetidenní půst by nám prospěl – a uzdravil nás. Chtěl bych zase vidět postící se církve od toho, co je zbytečné. Toho, co můžeme postrádat, je dost. Je dost i toho, co nám chybí. Víra Ježíšových učedníků, naděje křtem osvobozeného člověka, láska, která utěšuje, uzdravuje a dává růst.

Zdeněk A. Eminger, Chrtistnet, 6.3. 2019

V knížce „Já to doufejme ňák zmáknú“, je 60 slohových prací neapolských dětí, které vybral jejich učitel (Neapol je proletářské město).

Jednu z nich nabízíme.

8. březen je Den žen. Co byste řekli o postavení ženy?

Já si myslím (a taky se domnívám), že žena se má rovnat muž, protože není správné, že se mu nerovná. 8. března se žena musí rovnat muži!

Ten den dávaj všichni muži ženám mimózu a taky ostatním lidem, ale já znám jednoho muže, který 8. března jednu ženu nekopnul. Vyprávěl mi to tatínek.

Můj tatínek teď jezdí na tramvaji, ale bejval u hasičů. A tak se stalo, že jednoho dne 8. března jedna žena chtěla skočit ze střechy a oni zavolali hasiče. Můj tatínek lezl na střechy, aby lidi neskákali z domů. Vylezl nahoru a když tam byl

před tou bláznivou ženskou, řekl jí: „Proč chceš skočit dolů, abychom my z toho měli popotahování?“

A ona chvilku přemýšlela, jestli chce rači skočit nebo se rači vrátit do obýváku, a řekla si, že rači skočí. Jenže můj tatínek skočil na ní a chytil jí.

Když slezli dolů, jeden kamarád mého tatínka, který byl taky hasič (ale dole) tu ženskou nakopnul zato, že měl strach.

Kdybych já byl tím pánem, nenakopnul bych jí ten den, protože to bylo 8. března, ale jindy ano.

PODĚKOVÁNÍ

Zisk ze sbírky Adopce na dálku z kostelních sbírek a darů jednotlivců letohradské farnosti činí 99.085 Kč.

Bude použit k zaplacení dalšího roku studia našich dvanácti dětí. Zbytek pro děti, kterým jejich dosavadní dárci přestali přispívat. Podrobnosti v příštím Okénku nebo na webu Charity.

K PŘÍPRAVĚ NA BOHOSLUŽBY O NEDĚLÍCH A SVÁTCÍCH

neděle 10.3.

7.15 h. Letohrad
8.45 h. Lukavice
10.15 h. Orlice

1. čtyřicetidenní

Dt 26,4-10 Ž 91
Řím 10,8-13
Lk 4,1-13

sobota 16.3.

18 h. Lukavice

neděle 17.3.

7.15 h. Letohrad
8.45 h. Mistrovice
10.15 h. Orlice

2. čtyřicetidenní

Gn 15,5-18 Ž 27
Flp 3,17-4,1
Lk 9,28b-36

sobota 23.3.

18 h. Mistrovice

neděle 24.3.

7.15 h. Letohrad
8.45 h. Lukavice
10.15 h. Orlice

3. čtyřicetidenní

diecézní sbírka na pojištění kostelů
Ex 3,1-15 Ž 103
1 Kor 10,1-12
Lk 13,1-9

sobota 30.3.

18 h. Lukavice

neděle 31.3.

7.15 h. Letohrad
8.45 h. Mistrovice
10.15 h. Orlice

4. čtyřicetidenní

Joz 5,9a-12 Ž 34
2 Kor 5,17-21
Lk 15,1-3.11-32

sobota 6.4.

18 h. Mistrovice

neděle 7.4.

7.15 h. Letohrad
8.45 h. Lukavice
10.15 h. Orlice

5. čtyřicetidenní

Iz 43,16-21 Ž 126
Flp 3,8-14
J 8,1-11

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv. Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad, tel. 465 620 357 • Redakce: Václav Vacek, Iva Marková, jazyková úprava Jana Kalousková • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz • uzávěrka je 20. každého měsíce
Rejstříkové č. MK ČR E 12797 • Sazba: BarBar Design, Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741